

Nieuwe vindplaatsen in Friesland van *Carex aquatilis* Wahlenb., 2

door

D. T. E. VAN DER PLOEG (Sneek) en F. RUDOLPHY (Gorredijk)

In 1969 konden wij een aantal nieuwe vindplaatsen van *Carex aquatilis* Wahlenb. vaststellen langs de riviertjes Boorn en Linde (VAN DER PLOEG & RUDOLPHY, 1970). In 1970 nam door hernieuwd onderzoek het aantal vindplaatsen nog sterk toe (*fig. 1*).

Langs Boorn of Koningsdiep (Fr.: Ald Djip of Boarn) bleken de zeer rijke groeiplaatsen zich nog verder uit te strekken dan wij aanvankelijk vermoedden. Vooral de hooilanden in de „Van Oordt's Mersken” (de Hege Easten) zijn zeer rijk aan deze zeggesoort. Verder stroomafwaarts konden wij op diverse plaatsen echter deze zegge ook nog aantreffen, westwaarts tot ten zuiden van Nijbeets, waar de Boorn geheel is verland.

Eigenlijk hebben wij hier langs de Boorn nog te maken met een vrijwel gesloten verspreidingsgebied, beginnend westelijk van de weg Beetsterzwaag-Gorredijk en westwaarts te volgen tot de genoemde vindplaats ten zuiden van Nijbeets. Overal waar oude meanders van de Boorn in het landschap liggen is *C. aquatilis* aanwezig, vaak ook in de in het stroomdal gelegen kleine verlandende slootjes. De

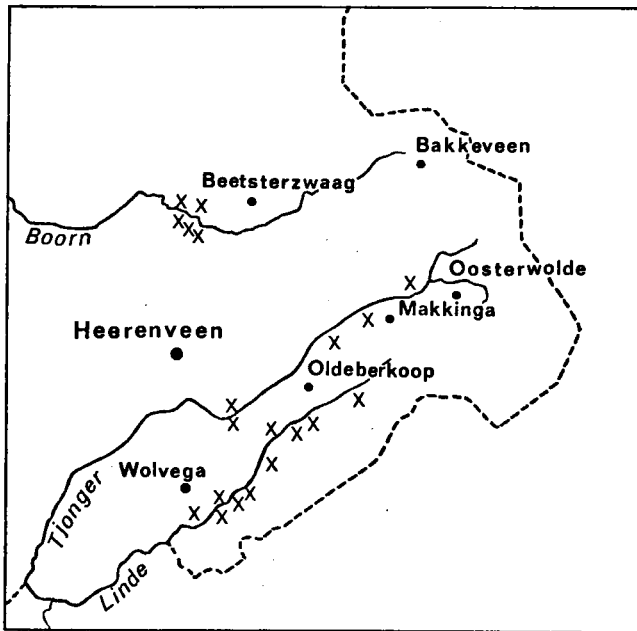

Fig. 1. De verspreiding van *Carex aquatilis* Wahlenb. in Z.O.-Friesland.

mooiste vegetatie vinden we hier dan in de reeds vermelde lage hooilanden. Oostelijk van de weg Beetsterzwaag-Gorredijk, waar de Boorn meer tussen hogere gronden stroomt, konden wij *C. aquatilis* niet vinden.

Langs de Tjonger waren tot dusver geen vindplaatsen van *C. aquatilis* bekend, maar in het voorjaar van 1970 gelukte het ons ook in dit stroomdal de noordse zegge op te sporen.

De meest oostelijke vindplaats ligt bij de Drie Tolhekken, tussen Donkerbroek en Oosterwolde. Zoals op de meeste plaatsen groeit ook hier *C. aquatilis* praktisch steeds gemengd met *Carex acuta* L. Hier echter — en ook op de andere vindplaatsen langs de Tjonger — vonden we *C. aquatilis* eveneens samen met *Carex vesicaria* L., een zegge die in Friesland slechts sporadisch wordt aangetroffen. In de dalen van Boorn en Linde vonden we nergens *C. aquatilis* en *C. vesicaria* in elkaars gezelschap.

Carex aquatilis komt op diverse plaatsen langs de Tjonger voor, vaak in oude, verlande meanders, die afgesneden werden bij het graven van het Tjongerkanaal. Een rijke vindplaats is hier gelegen in Delleburen, een natuurmonument in het bezit van „it Fryske Gea”. Heel mooi en rijk vonden we de noordse zegge verder stroomafwaarts, eveneens aan de zuidkant van de Tjonger ter hoogte van het Katlijker Schar. Dit was aan de Tjonger de meeste westelijke plek die wij konden vaststellen.

Langs de Linde waren reeds lang de rijke vindplaatsen ten zuiden van Wolvega bekend. Stroomopwaarts konden wij thans op een tiental geschikte plaatsen het

voorkomen van de noordse zegge vaststellen, tot vrij ver zuidoostelijk van Oldeberkoop. De ons thans bekende vindplaatsen liggen op de kaartbladen 11 (hok 34, 46, 47, 55, 56) en 16 (hok 14, 15, 16, 24, 25).

Zoals bekend vertoont *Carex aquatilis* vrij veel overeenkomst met *Carex acuta*, zo zeer zelfs dat er nogal verwarring tussen beide soorten optreedt. Het bleek ons dat in het veld de verschillpunten zo duidelijk zijn dat zelfs van enige afstand, wanneer men een kenmerk als b.v. de wijnrode „voet” van de plant nog niet kan waarnemen, duidelijk valt te zien met welke soort men te maken heeft. Vooral de kleur van de plant en de vorm van de bloeiwijze maakten het ons mogelijk tussen de rijke zeggevegetaties *C. aquatilis* vlot op te sporen.

Vaak vindt men *C. aquatilis* temidden van grote velden *C. acuta*. Reeds van enige afstand valt *C. aquatilis* dan op door een andere kleur, die wij — zulks in tegenstelling tot wat men in de flora's nogal eens vermeld vindt — als enigszins glanzend geel-groen menen te moeten omschrijven. Deze kleur wordt vooral veroorzaakt door de onderkant van de bladeren. In de hooilanden langs de Boorn kan men bij juiste belichting alleen op dit kenmerk feilloos de grenzen tussen de plekken *C. acuta* en *aquatilis* aanwijzen.

Dan is er een tweede vrij moeilijk te omschrijven maar zeer duidelijk veldkenmerk. Zowel *C. acuta* als *C. aquatilis* hebben lange schutbladen in de bloeiwijze. Bij *C. acuta* buigen deze schutbladen vaak samen met de aren, vrij sierlijk (syn. *C. gracilis*) over. Bij *C. aquatilis* krijgt men de indruk dat de schutbladen te halver hoogte steeds min of meer „omvallen”. Dit geeft aan de toch vrij smalle en stijve bloeiwijze een zeer typisch pluimachtig karakter, dat iets aan de bloeiwijze van *Cladium mariscus* doet denken. Door op dit kenmerk te letten vindt men zelfs een enkele pol van *C. aquatilis* in de totaal met andere Carices dichtgegroeide meanders en veengaten. Bij herbariumexemplaren blijft er alleen bij zeer zorgvuldig inleggen iets van dit kenmerk bewaard.

Literatuur

PLOEG, D. T. E. VAN DER & F. RUDOLPHY, 1970. Nieuwe vindplaatsen in Friesland van *Carex aquatilis* Wahlenb. *Gorteria* 5(1), p. 16—17.

Summary

New localities of *Carex aquatilis* in the province Friesland are reported. The species grows practically always in company of *C. acuta*, much more rarely together with *C. vesicaria*.

Although *C. aquatilis* resembles *C. acuta* so closely as to cause frequent confusion, the authors through thorough acquaintance learned to distinguish both species already from some distance. *Carex aquatilis* differs from *C. acuta* in its colour, which is a somewhat glossy yellow-green, produced by the underside of the leaves, whilst the inflorescence is typically paniculate reminding one of the situation in *Cladium mariscus*; in *C. acuta* bracts and spikes are gracefully curved to one side, hence the synonymous epithet *C. gracilis*.